

ואולם רש"י סובר, דלא כהתוס', שאינו מציל ב'צמיד פתיל' אלא כלי חרס ולא כלי עץ.
ג. לענין גרירתו בשבת כשיש עליו מעות; אם אינה נשמטת, אין המוכני כלי בפני עצמו ומותר לגררו, ואעפ"י שהמוכני בסיס לדבר האסור — מותר, לפי שהשידה היא עיקר הכלי (תוס'). או מדובר כשדברים המותרים מונחים בשידה, כפי הרגיל. בשם רבנו אפרים, ואם היא נשמטת, אין גוררים אותה בשבת. (אף לא לצורך מקומה, מלבד אם שכח עליה מעות, אז מותר לצורך מקומה (תוס' עפ"י גמרא קמב: ואף לצורך גופה — כשאי אפשר לנערן. רמב"ן).

דף מה

סד. א. האם מותר להניח נר על גבי הדקל בערב שבת או בערב יום טוב?

ב. האם הדברים דלהלן אסורים בשימוש ובטלטול משום 'מוקצה':

חטים שזרען בקרקע; ביצים שתחת התרנגולת; נוי סוכה; עצי סוכת הרשות או סוכת מצוה; פירות שהעלם לגג כדי ליבשם וכדו'; בהמות מדבריות (לענין שחיטתם והשקייתם ביום טוב); קינה של תרנגולת; אפרוח שמת (ואפרוח חי).

א. אמר רב: מניחים נר על גבי דקל בשבת (מבעוד יום — שאין לחוש שמא יטלנו לכשיכבה, שהרי נאסר משום 'מוקצה'), ואין מניחים נר על גבי דקל ביום טוב (שמא יטלנו משם ונמצא משתמש במחובר). ומבואר בגמרא שזהו כשיטת רבי יהודה האוסר לטלטל נר לאחר שכבה (וכן הלכה), אבל לרבי שמעון המתיר, קיים חשש בשבת כמו ביום טוב.

ב. חטים שזרען בקרקע וביצים שתחת התרנגולת — לרבי יהודה, אסורות בטלטול משום 'מוקצה' ולרבי שמעון מותרות. (כן אמר רבי יוחנן לריש לקיש, שאעפ"י שדחאן בידיהם, לא נאסרו לרבי שמעון).

חטים שנשרשו בקרקע או שמכוסים בעפר — פשוט שאסור לטלטל. וכן ביצה שהתרקם בה אפרוח (ריטב"א).

נוי סוכה — אסור להסתפק מהם בחג משום שהוקצו למצוותם.

כתבו התוס': לרבי שמעון אינם אסורים כל יום טוב האחרון, אלא עד בין השמשות שלו, אבל אחר כך שוב אינם מיועדים למצוה. והרמב"ן (וכ"ד הריטב"א. וע' גם 'הדושי הר"ן'; בית הלוי ח"ג נד) חולק וסובר שגם לרבי שמעון אומרים כאן 'מיגו דאתקצאי בין השמשות אתקצאי לכולי יומא', הואיל ואין אדם יושב ומצפה שתפול סוכתו, וממילא גם על העיטורים אין דעתו עד שיתיר סוכתו במוצאי יו"ט האחרון.

עצי סוכה — אין נוטלים עצים ביום טוב מן הסוכה העשויה לצל, ואפילו נפלו — משום שהתקצו בין השמשות מחמת איסור, סתירת אהל. ורבי שמעון מתיר כשנפלה. [ודוקא בסוכה רעועה העומדת ליפול, שדעתו עליה לכשתפול, אבל בלאו הכי, גם לרבי שמעון אסור. עפ"י ביצה ל: ריטב"א].

ושוים בסוכת החג, הואיל והוקצתה למצוה נאסרה ואפילו נפלה. ואם התנה עליה — הכל לפי תנאו. תאנים וענבים שהעלם לראש גגו ליבשם — אפילו היה אוכל מהם והותיר, כיון שהעלם הרי דחאם בידיהם ואסור לאכלם עד שיזמין, גם לרבי שמעון. (אפילו נתייבשו בחצי היום והרי הם ראויים לאכילה. ר"ן. וע' חו"א מד,ו). ואמר רבי לבנו, וכן אמר שמואל: דוקא גרוגרות וצימוקים, שמתקלקלים ונדחים

מאכילה תוך כדי ייבושם, אבל שאר פירות שאינם מתקלקלים כל כך, מותרים לרבי שמעון ללא הזמנה. אבל לרבי יהודה אסורים, שהואיל והעלם לגג — הסיח דעתו מהם.

היה אוכל והולך, ולא דחה בידים (כהעלאה לגג הנוכרת) — כתבו התוס' לדייק שאפילו לרבי יהודה מותר, כגון לענין אוצר, שאעפ"י שרבי יהודה אוסר מוקצה הגם שלא דחאו בידים, כאן שאוכל והולך שאני.

[אם הפירות אינם ראויים לאכילה — אין מועיל להם זימון מבעוד יום. ואם ראויים אין צריך לזמן. ואפילו לא היה יודע שכבר יבשו ונראו לאכילה, אמר רב כהנא שמותר. היו הפירות ראויים למחצה, שיש אנשים שאוכלים ויש נמנעים; הזמין, גילה בדעתו שראוי לו ומותר. לא הזמין — אסור. עפ"י ביצה כו:].

בהמות מדבריות (נחלקו תנאים בהגדרתן, כמבואר במשנת ביצה) — אין משקים ושוחטים אותם ביום טוב. לפי אפשרות אחת בגמרא, אפשר שגם רבי שמעון מודה לזה, כי יש לדמותן לגרוגרות וצימוקים שדחאם בידים, ולפי אפשרויות אחרות — מותרות לרבי שמעון.

נחלקו הפוסקים הראשונים אם יש לפסוק כלשון ראשונה להומרא (העיטור; הג"א; רש"ל) או להקל כבספקא דרבנן (בה"ג, רא"ש, טור. וכן הכריע הפרי-חדש באלו שנכנסות לישוב ברביעה. ובשו"ת שבט הלוי (ח"א קלג) העיר על דבריו).

קינה של תרנגולת — רבי יוחנן השיב לשואלו שהיא אסורה בטלטול (אפילו לצורך גופה או מקומה. ריטב"א ועוד). ואמרו, שגם לפי רבי שמעון יש אופנים שאסור; כשיש בה אפרוח שמת — לדברי מר בריה דאמימר שאמר מודה רבי שמעון בבע"ח שמתו שאסורים. ואף למר בריה דרב יוסף שחולק, אם יש בקינה ביצת אפרוח, שאינה ראויה לא לאדם ולא לכלבים, אסורה. ואפילו על ידי נייעור אסור, שהריזה כאילו הניח מדעתו את הביצה שם, שהרי זהו כל יעודה של הקינה. (תוס' ורא"ש).

אפרוח שמת בשבת — נחלקו אמוראים האם מודה רבי שמעון שאסור אם לאו, כאמור. (וכן נחלקו הראשונים להלכה).

אפרוח חי — הר' יוסף כתב שמותר, כי ראוי ליתנו לתינוק לשחק בו. והתוס' חולקים וסוברים שבעלי חיים אסורים אף לרבי שמעון, כגרוגרות וצימוקים. וכן נקטו הפוסקים. ולפי זה נראה שאסור לטלטל אקווריום עם דגים בשבת (אגרות משה או"ח ח"ד סוס"י טו. ואולם לענין חיות מחמד המיועדות לשעשועים, מובא בשם הגר"מ פינשטיין ז"ל שאינן מוקצות — ע' בשו"ת אגרות משה או"ח ח"ה כב, כא. ע"ש. ואולם בספר דברי חכמים (סעיף 326) מובא בשם הגרמ"פ לאסור טלטול תוכי. עוד כתב שם שמנהג העולם להחמיר הגם שבמנחת שבת (פתי, צידד להתר). ויש מתירים לטלטל כלי עם המים והדגים בתוכו (עפ"י קצות השלחן קכא בבדה"ש סק"ד). וכן מובא בשש"כ (יה הערה סב) מהגרשו"א, שדגי נוי הואיל ורגילים להעבירים ממקום למקום, מותר לטלטלם בתוך הזכוכית.

דף מו

סא. א. מהו לטלטל מנורה בשבת?

ב. נר של נפט — האם הוא מוקצה?

ג. תכשיטים שאסרו לענדם בשבת מחשש הוצאה מרשות לרשות — האם הם מוקצים?